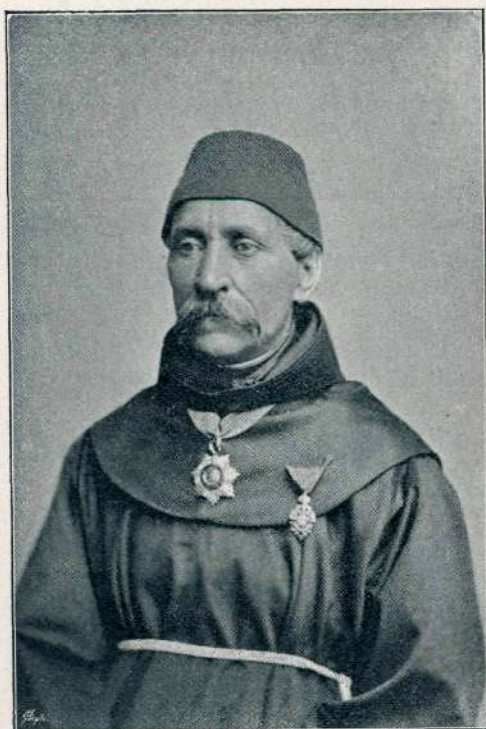

čalo v Sofiji, Zagreb, Beligrad, Ljubljana in Sofija so si podali roke in se objeli po svojih umetnikih. Toplo smo pozdravili oni dan, ko so zastopniki bolgarske, srbske, hrvaške in slovenske umetnosti sklenili v skupni seji že znano resolucijo in ko so osnovali svoje skupno društvo „Lada“. — Zelo lepe besede, toda . . .

☪

Fra Grgo Martić.

V Kreševu je umrl največji bosenski pesnik, eden prvih epikov — fra Grgo Martić, dne 30. avgusta. „Dom in Svet“ je obširno pisal o njem l. 1895. ob njegovi mašniški petdesetletnici. Takrat se je pokazalo, da ga slavi ves slovanski svet, posebno pa

Fra Grgo Martić
v moški dobi.

hrvaški narod, kateremu je ustvaril tako krasne pesniške umotvore. Zato ne ponavljamo danes njegovega življenjepisa, ampak omenjamo le nekaj podatkov še iz njegovega življenja.

Fra Grgo je bil najpopularnejši mož v Bosni, najzvestejši prijatelj in branitelj bedne raje pod turškim jarmom, za katero je večkrat postavil v nevarnost tudi svoje življenje, zlasti pod strahovitim bosenskim vezirrom Omer-pašo. Cenili in ljubili so ga vsi — bogataši in siromaki, katoličani, pravoslavni, judje in mohamedanci. Ni bilo kraja v Bosni, kjer bi ne bili poznali fra Grge.

Martić je mnogo peval, a vsa njegova dela daleč nadkriljujejo „Osvetnici“. Ti so zlati venec Martičeve

poezije, d'ka hrvaške književnosti in važen kulturno-zgodovinski spomenik bosenski. V „Osvetnikih“ tuguje s svojim narodom in upa boljše bodočnosti. Jezik mu je bogat in bujen, slog dovršen in gladek, domišljija živahna in polna poezije. Vse trpljenje bosenskega naroda je izlil v svoje divne stihe, ki tekó tako gladko in dovršeno v širokem, veličastnem epičnem tonu, da se dajo postaviti na stran Homerjevim.

Na starost je živel Martić v samostanu Kreševu, na svojem ljubem domu, kjer je speval toliko krasnih pesmi.

V visoki starosti trinosemdesetih let je začel vidno hirati. Samostanski bratje so mu stregli in varovali njegovo dragoceno življenje z vso skrbnostjo, dokler ni izdihnil v njihovi sredi. Današnji čas sicer nima veselja do resne epične poezije, a Martičeve pesmi so si pridobile splošno priznanje. Bosna bo vedno ponosna na tega svojega velikega sina. Slika str. 633. je delo hrvaškega slikarja Iv. Tišova in nam kaže Martića kot starca, še vedno krepkega in duhovitega. Ohranil si je jasnega duha do zadnjega in peval vznesene pesmi še v pozni starosti.

☪

Ilarijon Ruvarac. 21. avgusta je umrl v Fruški Gori, v samostanu Grgetegu, Il. Ruvarac, odličen srbski zgodovinar. Ruvarac je oče in začetnik prave srbske zgodovine. Pri svoji pisateljski delavnosti se je opiral na kritično proučevanje zgodovinskih dejstev in virov in s tem je mnogo popravil trditve ne le dosedanjih srbskih zgodovinarjev, ampak tudi svojih sovrstnikov. Tako je popravil srbsko zgodovino o carju Lazarju, o Uroševi smrti, o suženjstvu Črnogore v XVII. in XVIII. stoletju, o Jurju Brankoviču itd. Zapustil je dolgo vrsto zgodovinskih monografij in razprav in pripravljalne študije k veliki zgodovinski geografiji srbski.

Bulharsko slovom i obrazem. (Bolgarsko v besedi in podobi). Tako se bode imenovalo češko delo, ki ga bode o Bolgarski izdal znani bolgarofil, češki pisatelj in odvetnik, dr. Alfred Rudolf. Pisatelj dr. Rudolf je bil nedavno v Sofiji, da bi pridobil za sotrudnike tudi bolgarske književnike. G. Rudolf je častni ud „Slavjanskega blagotvornega društva v Sofii“ in društva „Čeh“ v Sofiji. Dr. Rudolf je že prevel več bolgarskih romanov na češki jezik za knjižnico „Bulharská knihovna“, ki izhaja v Pragi.

Slovaki v Ameriki. Slovacom v Ameriki se v narodnem pogledu bolje godi nego v domovini. Slovaške „Nar. Noviny“ so nedavno objavile dopis iz Amerike, v katerem dopisnik opisuje narodno življenje ameriških Slovakov s temi-le besedami: „Mi ameriški Slovaki to leto moremo imenovati leto zborovanja. Že meseca marca je v mestu Passaic, N. J., zborovalo društvo slovaške mladine „Telocvičná Slovenská Jednota Sokol“. Ker to društvo ni imelo dozaj svojega lastnega glasila, sklenilo se je, ga izdajati.

Prva številka, z naslovom „Slovenský Sokol“, je izšla 15. julija. List izhaja vsak mesec; urednik je Karol Štiasný. „Telov. Jednota Sokol“ ima več nego 3200 udov. — Dva meseca pozneje je zborovalo žensko društvo „Živena“, ki ima 3500 udov. Zborovanje se je vršilo v New-Yorku, kjer biva na tisoče Slovakov. Meseca junija je bilo v mestu Hazleton, Pa., zborovanje „Pensilvanske Slovenske Rimsko- a Grecko katolicke Jednote“, ki šteje 7000 udov. Društvo ima svoje glasilo „Bratstvo“. — Veliko slovaško društvo je v Ameriki „Národný Slovenský Spolok“, ki ima 21.000 udov. Tekom meseca februarija, ko je „Nar. Slov. Spolok“ obhajal petnajstletnico svojega obstanka, je pristopilo k društvu 1500 novih udov. Glasilo društva je list „Amerikánsko-Slovenské Noviny.“ „Katolícká Slovenská Jednota“ je največje slovaško društvo v Ameriki in šteje 27.000 udov. K temu društvu pristopi vsak mesec nekoliko sto novih udov, tako da bo h koncu tega leta gotovo imelo že 30.000 udov. Društveni list je tednik „Jednota“. — V Pittsburgu izdaja tvrdka P. V. Rovnianek & Comp. dnevnik „Slovenský Denník“ na štirih velikih straneh in v New-Yorku izhaja dvakrat na teden „Slovák v Amerike“. V Pittsburgu pa izhaja tudi enkrat na mesec „Rarášek“, humoristični mesečnik na štirih velikih straneh.

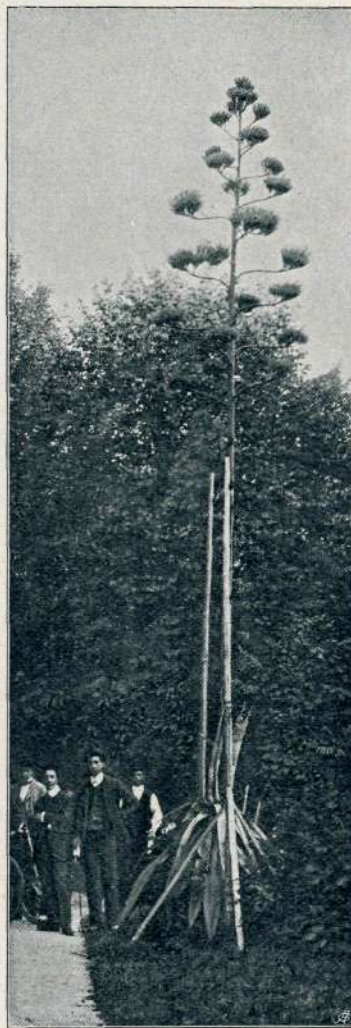
Fr. Št.

Prvi slučaj v poljski književnosti. Poljaki dozdaj niso še imeli niti ene knjige, ki bi jo bil spisal kaj preprost kmet. Sedaj se je zgodil prvi slučaj te vrste: Jantek z Bugaja, mlad vaški pesnik, preprost kmet, je izdal zbirko pesni pod naslovom „Blade kwiaty z wiejskiej chaty“. Zbirka ima 123 strani in velja 3 krone; obsega 62 pesniških proizvodov, med katerimi so pesmi verske, domoljubne in erotične; razen tega se nahaja v knjigi tudi nekoliko basni in pripovedek. Knjiga je posvečena sloveči poljski pesnici Mariji Konopnickej in kaže lepo nadarjenost pisateljevo.

Seweryna Duchíńska. V 80. letu svoje starosti je v Parizu umrla odlična poljska pisateljica Sew. Duchíńska. Porodila se je leta 1825. v Košajcu in že v 16. letu se je omožila s Tomažem Pruszkom in po njegovi smrti l. 1864. se je omožila v Parizu s Frančiškom Duchínskimi, poljskim zgodovinarjem. — Na literarno polje je stopila pred 50 leti, v dóbi ko se poljski književnosti ni godilo baš najboljšo. Inteligenca je poljsko književnost prezirala, čitajoč večidel le knjige iz tujih književnosti, zlasti iz književnosti francoske, v kateri so se takrat lesketala imena: Balzac, Viktor Hugo, Sand, Dumas. Poljsko slovstvo takrat ni bilo ubogo, sijale so še znane tri zvezde na obzorju poljske književnosti, a Poljaki jih niso znali ceniti. V tem času je začela kopica navdušenih rodoljubov pod vodstvom Wójcickiega buditi zopet med poljskim občinstvom ljubezen do domačega slovstva, in k tej kopici je spadala tudi rajna S. Duchíńska. Težaven

je bil takrat položaj pisateljev, še težavnejši pa pisateljice. O ženskih pisateljicah so se širili razni epigrami in smešnice, ker Francozinja Sand je v tem času v slab glas pripravila vse ženstvo, ki se je pečalo s pisateljevanjem. V takih razmerah je Duchíńska začela svojo pisateljsko delavnost, in v nekoliko letih je vkljub vsem zaprekam postala priljubljena in spoštovana poljska pisateljica. Pisala je v verzih in v prozi najprej za mladino in pozneje tudi za odrastle. L. 1853. so izšli njeni zbrani spisi v 4 zvezkih.

Cvetoča galoa na lgu.

L. 1854. je Duchíńska izdala dva zvezka „Gawęd i powieści“, leto pozneje 4 zvezke „Powieści poetycznych“. Svojo pisateljsko spretnost je poizkušala tudi na dramatičnem polju, ali delo ji ni uspelo. Od leta 1856. se je pečala tudi z pedagogiko in je prevela ter izpopolnila delo Eichhoffa pod naslovom „Obraz literatury średniowiekowych ludów a mianowicie Słowian i Niemców“. Ustanovila je in nekoliko let urejevala časnik za mladino „Rozrywki dla młodocia-